

педагогічного процесу, переосмислення соціальних цілей освіти, організаційно-структурну перебудову, якісне поглиблення реформ освіти.

Список використаних джерел

1. Сухомлинська О.В. Історико-педагогічних процес: нові підходи до загальних проблем / О.В.Сухомлинська – К.: А.П.Н.України, 2003
2. Ярова О.Б. Школо-базований менеджмент як інструмент демократизації європейської початкової освіти / О. Б. Ярова // Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Педагогічні науки: зб. наук. пр. – Бердянськ: БДПУ, 2016.
3. School Autonomy and Accountability in Context: Application of Benchmarking Indicators in Selected European Countries / by Gustavo Arcia, Kevin Macdonald, Harry Anthony Patrinos, Emilio Porta. – SABER, 2011.
4. EURYDICE (Network on Education Systems and Policies in Europe). Key Data on Education in Europe 2012. – Brussels: European Eurydice Unit, 2012.
5. EURYDICE (Network on Education Systems and Policies in Europe). Levels of Autonomy and Responsibilities of Teachers in Europe / Arnaud Desurmont, Bernadette Forsthuber, Stephanie Oberheidt. – Brussels: European Eurydice Unit, 2008
6. EURYDICE (Network on Education Systems and Policies in Europe). Key Data on Teachers and School Leaders in Europe 2013. – Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2013.

ВАРГА Л. І.

Мукачівський державний університет, Україна

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ В МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Формування професійної особистості вчителя іноземної мови передбачає наявність у студентів старших курсів відповідної мовної, мовленнєвої і соціокультурної бази, тобто знань, навичок і вмінь здійснювати іншомовну міжкультурну комунікацію на достатньо високому рівні.

Навчання спілкування іноземною мовою неможливе без навчання учнів комунікативного етикету, під яким розуміють етикетну поведінку, що підпорядкована соціально, культурно, історично та традиційно визначеним стандартам комунікативної поведінки у стандартних ситуаціях спілкування. Соціокультурна компетенція (СКК) – це знання культурних особливостей носіїв мови, їх звичок, традицій, норм поведінки й етикету та вміння розуміти комунікативну поведінку носіїв [1, с. 42]. Акцент у процесі формування СКК повинен робитись на процесах усвідомлення студентами фактів взаємодії рідної та іноземної мов і культур у під час міжкультурного спілкування та на розвитку чутливості до такої взаємодії. Із факту існування своєрідних «мовних картин» культурно-мовних спільнот впливає необхідність розкриття під час навчання ІМ соціокультурного потенціалу лексичних одиниць.

Відмінності у лексичних фонах культурно нейтральної лексики зумовлені не лише відмінностями між культурами, але й соціальними чи індивідуальними особливостями комунікантів. Проте ігнорувати у цьому випадку вплив соціокультурних факторів не можна. Про це свідчить, зокрема, наш власний досвід міжкультурного спілкування, досвід наших колег, студентів, іноземців з якими нам довелось спілкуватись. На заняттях з ІМ викладачі обмежуються переважно встановленням денотативного значення лексичної одиниці, дуже часто просто перекладаючи її РМ, тобто відбувається лише процес ідентифікації між сигніфікатом (лексемою) і денотатом (об'єктом). При цьому ігнорується той факт, що одне поняття може виражатися декількома лексемами з різними значеннями, а поняття та їх прототипи в різних культурах не є ідентичними. Це призводить до того, що студенти, не здогадуючись про відмінності у соціокультурних фонах культурно нейтральної лексики у РМ й ІМ, неповністю чи невірно розуміють автентичний текст чи поведінку особи у ситуації міжкультурного спілкування, і, таким чином, не здатні точно і адекватно здійснити переклад. У них відсутнє прагнення розкрити специфічні значення лексем у ІК і, як наслідок, не відбувається формування вміння оволодівати ІК під час вивчення ІМ. Тому пошук у РМ лексичного відповідника для слова ІМ (встановлення його денотативного значення), повинен стати лише першою фазою у розкритті значень лексичних одиниць в іншокультурному контексті чи у ситуації міжкультурного спілкування.

У другій фазі цієї роботи повинне відбуватися розкриття соціокультурного потенціалу лексеми, тобто визначення місця і функції поняття, якому відповідає ця лексема, у системі понять культури ІМ, і таким чином відбувається культурозумовлене і культуроспецифічне утворення поняття. Для розкриття соціокультурного потенціалу значень лексем слід застосовувати на заняттях відповідні прийоми, за допомогою яких звертається увага студентів на фактори, що вказують на соціокультурні елементи значень лексичних одиниць [2, с. 150]. Ними є: контекст, у якому вживається лексема, її специфічні функції у контексті, зв'язки лексеми з іншими поняттями ІМ. Для формулювання цих прийомів нами були модифіковані і використані ідеї Б.-Д. Мюллера, Б. Томаліна та С. Стемплеського (B.-D. Müller, B. Tomalin, S. Stempleski) щодо прийомів словникової роботи на заняттях з ІМ [3, с. 158]. Отже, пропонуємо застосовувати на заняттях із ІМ для розкриття соціокультурного потенціалу лексики наступні прийоми: утворення асоціацій: порівняння студентами в процесі їх – роботи з автентичним навчальним матеріалом асоціацій, які пов'язують українці та носії ІМ з певною лексемою; аналізу контексту і функцій лексичної одиниці у ньому: – встановлення соціокультурного значення слова у конкретному контексті; встановлення зв'язків між поняттям, яке досліджується з – іншими поняттями суспільного життя країни ІМ; виявлення прототипів або ментальних образів, які – переважно пов'язуються у носіїв мови з певною лексемою; визначення соціальної цінності: встановлення позиції – поняття, позначеного лексемою, у шкалі соціальних цінностей ІК і РК; встановлення ієрархізації: співвідношення поняття, яке – позначається відповідною лексемою, з більш загальним і більш частковим у системі понять ІМ; виявлення впливу історичних, політико-економічних – факторів культур РМ та ІМ на зміну

значення лексеми. Як вже було зазначено, сприймання ІК відбувається на основі і через призму власного, особистого, і суспільного, зумовленого РК, досвіду. При цьому поняття і моделі поведінки РК діють як критерії розуміння, аналізу і оцінки понять культури ІМ. Таким чином, відбувається співставлення явищ РК і культури ІМ, тобто порівняння культур. Отже, практично у будь-якій ситуації опосередкованого чи безпосереднього міжкультурного спілкування відбувається порівняння культур, наслідком якого часто є судження-оцінка щодо цих культур [4, с. 308]. Таке порівняння відбувається найчастіше поверхово, тобто предмети, обставини, способи поведінки у різних культурах просто співставляються, при цьому не звертається увага на те, чи порівнюється однакове з однаковим.

Окремо слід зазначати, що використання цих прийомів на практичних заняттях з ІМ йде паралельно із безпосередньою роботою над формуванням мовної і мовленнєвої компетенцій. Проте запропонований нами підхід до формування СКК шляхом розвитку СКС студентів та методичні засади його реалізації дають змогу не лише сформуванню СКК іноземної мови а й оволодіти загальними міжкультурними знаннями, вміннями, навичками, стратегіями без огляду на конкретну культуру, які є суттєвим елементом полікультурної компетенції [5, с. 147].

Список використаних джерел

1. Кузьменко Ю. В. Методика формування соціокультурної компетенції учнів основної школи в процесі навчання англійського діалогічного мовлення: дис. кандидата пед. наук: 13.00.02 / Ю. В. Кузьменко. – К., 2007. – 305 с.
2. Солодка А. К. Через мову до розуміння культури. З досвіду використання лінгвокультурології у полікультурному вихованні учнів старшої школи / А. К. Солодка // Іноземні мови в навчальних закладах. – К., 2004. – № 1. – С. 146–153.
3. ABCD-Thesen zur Rolle der Landeskunde im Deutschunterricht // Deutsch als Fremdsprache. – Leipzig, 1990. – Heft 5. – S. 306–308.
4. Zeuner U. Landeskunde und interkulturelles Lernen. Eine Einführung / U. Zeuner. – 1997. – Режим доступу: <http://www.tudresden.de/sulifg/daf/landeskulandesku/start.htm>. 25.02.2007.

ВАРГА Н. А.,
ТОВКАНЕЦЬ Г. В.

Мукачівський державний університет, Україна

ЕКОЛОГІЧНЕ МИСЛЕННЯ І ЕКОЛОГІЧНА СВІДОМІСТЬ ЯК ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ

Цивілізаційний розвиток підійшов до нового рубежу своєї історії, на якому стихійний розвиток продуктивних сил, неконтрольоване зростання населення, відсутність дисципліни індивідуальної поведінки можуть поставити людство, на край загибелі. Ми стоїмо перед проблемами нової організації життя, нової організації суспільства, нового світобачення. Зараз виникло словосполучення «екологічне мислення». А.Леонтьєв підкреслював, що мислення «дає знання про істотні властивості, зв'язки і відносини об'єктивної реальності, здійснює в процесі пізнання перехід» від явища до сутності «показує і його відмінність від відчуття і

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>